

Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybė JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ
 2023 m. sausio mėn.

Bendra ekonominė informacija	Šaltinis
<p>BVP. Sausio 26 d. JAV Komercijos departamentas paskelbė, kad 2022 m. IV ketv. JAV ekonomika išaugo 2,9 proc. 2022 m. I-ą pusmetį JAV ekonomika traukėsi, tačiau II-ą pusmetį fiksuotas BVP augimas užtikrino bendrą metinį JAV ekonomikos augimą 2,1 proc. Šis rodiklis rodo grįžimą į priešpandeminį ekonomikos augimo tempą po dvejų metų ženklių svyravimų, kai 2020 m. JAV ekonomika susitraukė 3,4 proc., o 2021 metais išaugo 5,7 proc. Nepaisant pozityvių 2022 m. rezultatų, ekonomistai išvelgia tendencijų, kurios siunčia signalus apie artėjantį ekonominį nuosmukį (lėtėjantis vartojimo išlaidų augimas, nedidelės verslo investicijos, aukštos palūkanų normos, aukšta infliacija ir kt.).</p>	<p>JAV Ekonominės analizės biuras</p> <p>How will we know if the US economy is in a recession?</p>
<p>Palūkanų normos. Federalinis rezervų bankas (FED) pirmajame posėdyje 2023 m. sausio 31-vasario 1 d. palūkanų normą pakėlė 0,25 proc. iki 4,5-4,75 proc. ribos. FED pažymėjo, kad infliacija mažėja, tačiau išlieka didesnė nei siekiama 2 proc. riba, todėl numatoma ir toliau kelti palūkanų normas. Nors investuotojai ir analitikai tikėjosi, kad šis palūkanų didinimas bus paskutinis, tačiau FED pranešimas sufleruoja, kad palūkanos bus keliamos mažiausiai dar du kartus šiemet. FED vykdomas palūkanų normų didinimas yra agresyviausia monetarinės politikos griežtinimo kampanija per keturis dešimtmečius.</p> <p>Nepaisant FED didinamų palūkanų normų, finansinės sąlygos vertybinių popierių rinkose yra laisviausios nuo praėjusių metų vasario, nes investuotojai lažinasi, kad blėstanti infliacija leis centriniam bankui netrukus nutraukti skolinimosi išlaidų didinimą, o dar vėliau šiais metais pradėti jas mažinti.</p>	<p>Fed raises rates by a quarter point, notes lower inflation</p> <p>Fed's Wall Street clash sets stage for Powell's hawkish message</p>
<p>Infliacija. JAV Darbo statistikos biuro duomenimis, 2022 m. gruodžio mėn. metinis infliacijos rodiklis (Vartotojų kainų indeksas – VKI) JAV buvo 6,5 proc. Palyginimui, lapkričio mėn. infliacija siekė 7,1 proc., pikas buvo pasiektas birželio mėn. – 9,1 proc. Gruodžio mėn. labiausiai brango (lyginant su kainomis prieš metus) kai kurie maisto produktai (pvz. kiaušiniai, sviestas ir margarinas, kava ir pieno produktai), kuras, lėktuvų bilietai.</p>	<p>Inflation breakdown for December 2022</p>
<p>Valstybės skola. Sausio 19 d. JAV pasiekė Kongreso nustatytas valstybės skolos ribas, todėl Iždo departamentas ėmėsi „ypatingų priemonių“, kad JAV tęstų savo mokestinių įsipareigojimų vykdymą, kas suteikia Administracijai ir Kongresui laiko iki birželio mėn. susitarti dėl valstybės skolos limito padidinimo. Iždo sekretorė įspėjo, kad Vyriausybės įsipareigojimų nevykdymas padarytų nepataisomą žalą JAV ekonomikai, visų amerikiečių gyvenimui ir pasaulio finansiniam stabilumui. Nors paprastai po ilgų ginčų Kongresas galiausiai sutinka padidinti skolinimosi ribas (nuo 1960 m. jos buvo didintos 78 kartus), tačiau įtampa išlaikoma iki paskutinės minutės. Prognozuojama, kad šiemet Atstovų rūmų daugumą perėmus respublikonams sutarimą Kongrese dėl skolos limito didinimo pasiekti bus itin sunku.</p>	<p>What is the U.S. Debt Ceiling?</p>
<p>JAV ekonomikos būklė. The New York Times tinklalaidė The Daily analizuoja JAV ekonomikos būklę remdamasi keturiais skaičiais: 372,700 – vidutinė gyvenamojo namo pardavimo kaina JAV 2022 m. gruodžio mėn.; 76,000 – atleistų darbuotojų skaičius tech sektoriuje nuo 2023 m. pradžios; 0,2 proc. – tiek sumažėjo vartojimo išlaidos 2022 m. gruodžio mėn.; 251 proc. – tiek per metus pabrango kiaušiniai.</p>	<p>The State of the US Economy in Four Numbers</p>

Technologijos, inovacijos, mokslas	
<p>„Microsoft“ sausio mėn. atleido 10000 darbuotojų, atsisakė trumpalaikių investicinių planų ir šalutinių projektų, tačiau technologijų milžinė neketina sustoti ir rengiasi naujam technologijų bumui. Sausio pab. „Microsoft“ paskelbė apie kelis milijardų JAV dolerių investiciją į dirbtinio intelekto (DI) asistentą „ChatGPT“ sukūrusią kompaniją „OpenAI“. Ši investicija paremta įsitikinimu, kad DI technologijos gali reikšmingai pakeisti „Microsoft“ verslo modelį ir produktus ir netgi mesti iššūkį „Google“ paieškos sistemai. Nors tikslus investicijos dydis neskelbiamas, „Semafor“ anksčiau šį mėnesį pranešė, kad „Microsoft“ planuoja investuoti net 10 mlrd. USD</p>	<p>Investors look for bottom of tech sector downturn</p> <p>Microsoft announces new multibillion-dollar investment in ChatGPT-maker OpenAI</p>
<p>Biotechnologijos. Niujorko meras Ericas Adamsas ketina paskelbti apie 20 mln. USD dolerių investiciją naujai inovacijų laboratorijai Bruklino karinio jūrų laivyno kieme, kurioje pagrindinis dėmesys bus skiriamas biotechnologijų pramonei, ir ateityje planuoja investuoti į centrą, kuriame būtų apmokoma darbo jėga ir būtų galima pradėti daugiau pramonės įmonių.</p>	<p>Biotech Hub at Brooklyn Navy Yard</p>
<p>Minimalus atlyginimas. Niujorko valstijoje minimalus valandinis atlygis pakeltas iki 14.20 USD. Per pastarąjį dešimtmetį minimalus atlygis Niujorko valstijoje padvigubėjo. Niujorko mieste minimalus valandinis atlygis išliko nepakitęs - 15.00 USD.</p>	<p>Minimum Wage Increases across New York State</p>
<p>Puslaidininkiai. Japonija ir Nyderlandai – pažangiausios įrangos puslaidininkių gamybai gamintojai, prisijungs prie J. Bideno administracijos 2022 m. spalio mėn. įvestų apribojimų eksportuoti į Kiniją pažangiausias puslaidininkių technologijas ir jų gamybai reikalingus įrengimus. Kol kas apie susitarimą oficialiai neskelbiama, detalės neatskleidžiamos ir tikėtina, kad derybos tęsis ir toliau.</p>	<p>Netherlands and Japan Said to Join U.S. in Curbing Chip Technology Sent to China</p>
<p>Biofarmacijos pramonės lyderiai prognozuoja, kad 2023 m. sektoriuje vyraus šios tendencijos: sunkesnė prieiga prie kapitalo; daugiau įmonių susijungimų ir įsigijimų; vakcinos nuo vėžio; daugiau vaistų ir vakcinų, paremtų mRNA technologija; daugiau dėmesio ląstelių ir genų terapijai; sintetinė biologija vaistų kūrimui ir gamybai; pokyčiai biofarmacijos reguliacinėje aplinkoje.</p>	<p>Seven Biopharma Trends to Watch in 2023</p>
<p>Darbas iš namų. Paskutinę sausio mėn. savaitę daugiau nei pusė darbuotojų didžiuosiuose JAV miestuose apsilankė biure – tai pirmas kartas, kai sugrįžimų į biurą lygis viršijo 50 proc. prieš pandemiją buvusio lygio.</p>	<p>US Offices Reach 50% Occupancy</p>
<p>„Moderna“ 2023 m. pasamdys maždaug 2000 naujų darbuotojų, neseniai „Fierce Pharma“ pranešė bendrovė. Iki metų pabaigos bendras biotechnologijų darbuotojų skaičius turėtų padidėti iki maždaug 6000.</p>	<p>Moderna maps 2,000 new jobs as mRNA prospects for cancer, RSV heat up</p>
Energetika, transportas, klimatas	
<p>Elektromobiliai. Gruodžio 29 d. JAV išdo departamentas paskelbė JAV Infliacijos mažinimo įstatymo (IRA) išaiškinimą, kuriame nurodo, kad lizinguojamiems elektromobiliams, nepaisant jų surinkimo ir komponentų kilmės valstybės, nuo sausio 1 d. gali būti taikoma iki 7500 USD dydžio komercinių ekologiškų transporto priemonių mokesčio lengvata. Šis išaiškinimas naudingas Europos ir kitų užsienio valstybių automobilių gamintojams, kurie reiškė nepasitenkinimą praėjusiais metais priimtame Infliacijos mažinimo įstatyme numatytų mokesčių lengvatų taikomų tik elektromobiliams, kurie surinkti ar jų komponentai pagaminti JAV. Nors Europos Komisija sveikino šias Iždo departamento gaires, jos yra tik mažas žingsnis mažinant tarp ES ir JAV kilusią įtampą dėl IRA nuostatų</p>	<p>U.S. Treasury says consumer leases can qualify for EV tax credits</p>

<p>diskriminuojančių ES gamintojus JAV rinkoje. Šis išaiškinimas nepakeičia Šiaurės Amerikos kilmės reikalavimo perkamiems elektromobiliams.</p>	
<p>Zero Emissions. Niujorko meras Ericas Adamsas sausio 26 d. pranešė, kad pavėžėjimo platformos „Uber“ ir „Lyft“ privalės iki 2030 m. pradėti teikti paslaugas automobiliais, neišmetančiais teršalų (zero emission). Šis sprendimas gali paliesti ~100 000 automobilių Niujorko mieste.</p>	<p><u>New York City will require Uber and Lyft to go 100 percent electric by 2030</u></p>
<p>Boeing didina populiariausio savo lėktuvo modelio 737 Max gamybą ir 2023 m. antroje pusėje atidarys ketvirtą šio modelio surinkimo liniją jau veikiančioje gamykloje Vašingtono valstijoje. Po dvejus metus trukusių tyrimų ir lėktuvo sistemų patobulinimų, 2021 m. pasaulio oro bendrovės vėl pradėjo skraidyti 737 Max lėktuvais ir labai padidino jų paklausą.</p>	<p><u>Boeing will open new assembly line to build 737 Max planes</u></p>
<p>Energetika. Čikagos merė Lori Lightfoot sudarė 15 m. trukmės sutartį su elektros energijos kompanija Commonwealth Edison, kurią pavadino „stipriausiu komunalinių paslaugų franšizės sandoriu šalyje“. Kai kurie seniūnai nerimauja, kad tai per daug susiaurins Čikagos gyventojus su viena elektros energijos įmone. Pirmą sutartį – 15 m. trukmės franšizės sutartį su ComEd ir toliau tiekti elektrą su galimybe ją pratęsti dar penkeriems metams. Miestas turėtų galimybę municipalizuoti sistemą (perimti nuosavybę ir veiklos kontrolę miesto lygiu) po pirmųjų penkerių metų. Kita sutartis yra „energijos ir kapitalo susitarimas“, kuriuo siekiama patobulinti miesto klimato veiksmų planą ir sukurti kitų naudų (pvz. saulės baterijų įrengimas mažas pajamas gaunantiems žmonėms, daugiau nei 1000 darbo vietų pietų ir vakarų Čikagos rajonų gyventojams sukūrimas).</p>	<p><u>Mayor Lori Lightfoot proposes 15-year deal with ComEd</u></p>
<p>Nekilnojamas turtas. Remiantis naujausiais duomenimis, 2022 m. IV ketv. naujų gyvenamųjų namų pardavimas Čikagos rajone sumažėjo iki žemiausio lygio per 12 metų. Per tris paskutinius praėjusių metų mėn. vystytojai pardavė 677 namus 10-yje apygardų Čikagos metropolinėje zonoje ir tai yra mažiausias pardavimų skaičius per bet kurį ketvirtį nuo 2010 m. IV ketv., kai buvo parduota tiek pat namų. Iš viso per 2022 m. Čikagos regione parduoti 4 275 namai, arba 22,8% mažiau nei prieš metus. Pagrindinės priežastys – didelės palūkanų normos ir naujų namų pasiūlos trūkumas. Pastaroji priežastis susijusi su Čikagos kainomis, kurios „nekylo tiek, kiek kitose vietose“. Vidutinė Čikagos rajone parduoto naujo namo kaina 2022 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo 444 628 JAV dolerių, t.y. maždaug 25 % daugiau nei tuo pačiu laikotarpiu prieš 2019 m. COVID. Bet tai yra mažiau nei 43 % vidutinis gyvenamųjų namų kainų augimas visoje šalyje per tą patį laikotarpį.</p>	<p><u>New-home sales drop to lowest level in 12 years</u></p>
<p>Saulės energija. Pietų Korėjos saulės energetikos įmonė „Hanwha Qcells“ paskelbė, kad skirs 2,5 mlrd. USD dideliame saulės modulių ir jų komponentų gamybos kompleksui Džordžijos valstijoje pastatyti. Senatorius Jonas Ossoffas, Džordžijos demokratas, ir valstijos gubernatorius respublikonas Brianas Kempas agresyviai spaudė valstybę atsinaujinančios energijos, akumuliatorių ir automobilių pramonės įmonių pritraukimui. 2021 m. Ossoffas pristatė įstatymo projektą Solar Energy Manufacturing for America Act, kuris būtų numatęs mokesčių lengvatas saulės energijos gamintojams. Vėliau įstatymo projektas buvo įtrauktas į Infliacijos mažinimo įstatymą.</p>	<p><u>Korean Solar Company Plans to Build \$2.5 Billion Plant in Georgia</u></p>
<p>Saulės energija. Sausio 30 d. paskelbta LevelTen Energy indekso ataskaita rodo, kad per praėjusius metus JAV saulės energijos sutarčių kainos išaugo trečdaliu, nes projektų vystytojams buvo sunku gauti importuotų plokščių. 2022 m. IV ketv. saulės energijos sutarčių kainos pakilo 33,3%, palyginti su tuo pačiu 2021 m. ketvirčiu ir 8,2%, palyginti su 2022 m. III ketv. Nors 2022 m. priimtame Infliacijos mažinimo akte numatytos subsidijos atsinaujinančiai energetikai, saulės energetikos srityje šis aktas kainų nesumažino dėl tiekimo grandinių suvaržymų. Prie saulės energijos kainų šuolio prisidėjo ir tai, kad nuo 2022 m. birželio JAV muitinės pareigūnai</p>	<p><u>US solar PPA prices keep rising</u></p>

JAV uostuose konfiskavo šimtus saulės energijos komponentų siuntų iš Kinijos po to, kai JAV uždraudė importą iš Sindziango regiono dėl uigūrų priverstinio darbo.	
Nafta. Didžiausios JAV naftos bendrovės 2022 m. uždirbo daugiau pinigų nei bet kada anksčiau: „ExxonMobil“ pranešė apie rekordinį 55,7 mlrd. USD pelną, tuo ženkliai viršydama savo ankstesnę 2008 m. pasiektą 45 mlrd. rekordą, „Chevron“ taip pat paskelbė apie didžiausią visų laikų pelną – 36,5 mlrd. USD. Rekordiniai įmonių pelnai sukėlė JAV administracijos, kuri 2022 m. dėjo daug pastangų sumažinti rekordines degalų kainas JAV vartotojams, pasipiktinimą. Analitikų teigimu, ši pelną lėmė daugiausia su karu Ukrainoje atsiradę pasaulinės naftos rinkos sutrikimai, kurie lėmė žaliavinės naftos, rafinuotų naftos produktų, tokių kaip benzinas ir dyzelinas, ir gamtinių dujų kainų šuolį.	Shell adds to oil industry's record profits, with \$41.6 billion

Žemės ūkio ir maisto sektorius	Šaltinis
Seminaras apie JAV rinką. LR Ambasada JAV kartu su LITFOOD ir Žemės ūkio ministerija kviečia maisto produktų ir gėrimų gamintojus 2023 m. vasario 14 d., 16 val. Lietuvos laiku dalyvauti nuotoliniame seminare apie prioritetinę JAV rinką. Seminaro metu JAV rinkos ekspertai apžvelgs ne tik esamą rinkos situaciją ar žengimo į ją strategijas bei aktualiausias 2023 m. maisto produktų ir gėrimų parodas, tačiau ir pateiks itin vertingos informacijos apie dabartines reguliavimo tendencijas ir naujausius reglamentavimo reikalavimus eksportuotojams.	Registracijos nuoroda čia , išsamiau apie šį seminarą čia .
Maisto kainos. Pasak ekspertų, Rusijos pradėtas kainas Ukrainoje, trąšų, energetikos kainų aukštumos, gyvūnų ligos yra vienos pagrindinių priežasčių maisto kainoms JAV mažmeninių parduotuvių lentynose. Per 2022 m. labiausiai kainos išaugo: kiaušiniams – 60 proc.; sviestas ir margarinas – 35,3 proc.; šviežios daržovės – 25 proc.; miltai ir miltų mišiniai – 23,4 proc.; konservuoti vaisiai ir daržovės – 18,4 proc.; duona – 15,9 proc.; grūdiniai produktai – 15,6 proc.; kava – 14,3 proc.; pienas – 12,5 proc.; vištiena 11 proc.	Egg prices exploded 60% higher last year
Ekologiška produkcija. Siekdama didesnio vartotojų pasitikėjimo ekologiniu sektoriumi, USDA pranešė apie ketinimus sustiprinti ekologiškų produktų gamybos, tvarkymo ir pardavimo priežiūrą. Pagal būsimą tvarką numatyta, kad ekologinius sertifikatus turės gauti ir daugiau tiekimo grandinės dalyvių (brokeriai, prekybininkai), numatoma daugiau įvairių patikrinimų, griežtinamos duomenų tvarkymo taisyklės ir kt. Nauji reikalavimai turėtų ir paliesti įmones, kurios importuoja ekologiškus produktus, ir prekybos atstovus, kurie parduoda šią produkciją. Nauji reikalavimai turėtų įsigalioji 2024 m. kovo mėnesį.	USDA Publishes Strengthening Organic Enforcement Final Rule
EKOAGROS nuo 2017 m. pradžios turi akreditaciją sertifikuoti ekologinę gamybą pagal USDA Nacionalinės ekologijos programos (NOP) reikalavimus. Akreditacija buvo suteikta pagal 1990 m. Ekologiško maisto gamybos aktą ir USDA ekologijos reglamentą. Akreditavimas nurodo, kad įstaiga išlaiko aukštus standartus ir atitinka nustatytus reikalavimus ir užtikrina nuolatinį įsitraukimą ir pastangas toki lygį išlaikyti. EKOAGROS sėkmingai įveikė per-akreditavimo procedūrą ir 2022 metų pabaigoje gavo naują akreditavimo sertifikatą, kuris galios iki 2027 m. sausio 23 d.	LinkedIn
Meksikos vyriausybės sprendimai dėl žemės ūkio biotechnologijų politikos, kurie numato draudimus importuoti Meksiką GMO kukurūzus iš JAV, kelia rimtus susirūpinamus JAV valdžiai. Meksikos valdžia nori apsaugoti savo piliečius nuo kukurūzų, turinčių GMO, vartojimo. Meksikos sprendimą numatoma pradėti taikyti nuo 2024 m. sausio 31 d.	U.S. Officials Stress 'Grave Concerns' to Mexico Over GMO Corn

<p>Pieno kvotos. JAV toliau ieško būdų, kaip išspręsti ginčą su Kanada, dėl Kanados įvestų pieno kvotų, kadangi tai apriboja JAV prieigą prie Kanados rinkos. Klausimas nebuvo išspręstas per sausio 17 dieną vykusį dvišalių konsultacijų trečiąjį raundą pagal JAV, Meksikos ir Kanados prekybos susitarimą.</p>	<p><u>US Sets Up Dispute Panel on Canadian Dairy Quotas Under Trade Deal</u></p>
<p>„McDonald's“ šiais metais planuoja atidaryti 1900 naujų restoranų visame pasaulyje. Daugiau nei 400 naujų lokacijų bus atidaryta JAV, Australijoje ir Europos šalyse, apie 900 įsikurs Kinijoje, o likusios vietos bus kitose pasaulio rinkose. „McDonald's“ restoranų skaičius JAV neaugo nuo 2014 m., tačiau per šį laikotarpį bendrovė investavo į esamų restoranų atnaujinimą. Šiemet „McDonald's“ planuoja skirti 2,3-2,4 mlrd. USD kapitalo investicijoms, pusė šios sumos bus panaudota naujiems restoranams atidaryti. Skaičiuojama, kad 2022-2023 m. atidaryti nauji restoranai sugeneruos kompanijai 1,5 proc. pardavimų augimą viso pasaulio mastu. 2021 m. pabaigoje tinklas valdė daugiau nei 40 000 restoranų visame pasaulyje, iš kurių daugiau nei 13 400 buvo JAV.</p>	<p><u>McDonald's to open 1,900 locations this year</u></p>
<p>„Sam's club“. Prekybos milžinui „Walmart“ priklausantis „Sam's Club“ (sandėlio tipo parduotuvės kategorija) pranešė, kad atidarys daugiau nei 30 naujų parduotuvių JAV, pažyminti pro aktyvią plėtrą per pastaruosius 5 metus. Planuojama plėsti ir prekių paskirstymo, sandėliavimo centrus. Pirmieji tokie turėtų atsirasti Džordžijos valstijoje. Iki šiol „Sam's Club“ turėjo apie 600 pardavimo taškų.</p>	<p><u>Walmart-owned Sam's Club plans to open about 30 new stores</u></p>

Parengė:

Jūratė Usevičiūtė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė jurate.useviciute@urm.lt;
Karolis Anužis, žemės ūkio ir komercijos atašė, LR ambasada JAV, karolis.anuzis@urm.lt;
Jolanta Vitkauskaitė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė jolanta.vitkauskaite@urm.lt;
Vidmantas Verbickas, LR generalinio konsulato Čikagoje patarėjas, vidmantas.verbickas@urm.lt;
Sergejus Tichomirovas, komercijos atašė LR generaliniame konsulate Čikagoje, sergejus.tichomirovas@urm.lt;
Paulius Cemnolonskas, LR generalinio konsulato Niujorke trečiasis sekretorius, paulius.cemnolonskas@urm.lt;
Andrius Neviera, komercijos atašė LR generaliniame konsulate Niujorke, andrius.neviera@urm.lt;
Mantas Zamžickas, komercijos atašė LR generaliniame konsulate Los Andžele, mantas.zamzickas@urm.lt.